

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Institutionen för socialt arbete

Socionomprogrammet termin 6

Att vara icke-heterosexuell i dagens Sverige

- en kvalitativ studie om åtta kvinnors erfarenheter och upplevelser

Hanna Bergström

Ninni Enmark

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, Masoud.Kamali@miun.se

Handledare: Birgitta Forsberg, Birgitta.Forsberg@miun.se

Författare: Hanna Bergström habe1104@student.miun.se

Ninni Enmark nien1000@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: VT, 2014

Abstract

I denna kvalitativa studie har vi undersökt icke-heterosexuellas upplevelser av att ”komma ut” som icke-heterosexuell i förhållande till rådande samhällsnormer samt undersökt deras upplevelse av att vara icke-heterosexuell i dagens samhälle. I studien intervjuades åtta kvinnor om deras upplevelser och erfarenheter. Materialet analyserades sedan med hjälp av heteronormativitet och socialkonstruktionism. Av studien framgår att respondenterna upplevde att det blir allt mer socialt accepterat i samhället att ha annan sexuell läggning än heterosexuell. Det framgår av informanterna att det främst sker en slags indirekt diskriminering som inte är riktad till en specifik individ men som kan uppfattas diskriminerande, att individer förutsätts vara heterosexuella tills att motsatsen är bevisad. Ett mönster som påvisats i studien är att de som inte fått acceptans och stöttning av familjen har upplevt det svårare i processen att ”komma ut” än de som erhållit positiv respons från familjen.

Nyckelord: Icke-heterosexuell, heteronormativitet, socialkonstruktionism, ”komma ut”, vänners reaktioner, familjens reaktioner, samhälleliga influenser, normalitet och avvikelse, stereotyper.

Tack

Vi vill tacka alla underbara människor som ställt upp på intervjuer och delat med sig av sina erfarenheter och upplevelser. Utan Er hade vår studie inte varit möjlig att genomföra. Ett stort tack till Er!

Vi vill även tacka vår handledare Birgitta Forsberg för god handledning och ett bra stöd vid genomförandet av denna uppsats. Dina kommentarer och infallsvinklar har hjälpt oss att genomföra en bra studie.

Vi vill även tacka våra vänner och familjer som stöttat oss och gett oss positiv energi under uppsatsens gång.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
2. BAKGRUND	2
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
3.1 BEGREPPSLISTA.....	3
3.2 AVGRÄNSNINGAR.....	4
4. FORSKNINGSOMRÅDET OCH KUNSKAPSLÄGET	4
5. TEORETISKA PERSPEKTIV	7
5.1 HETERONORMATIVITET.....	7
5.2 SOCIALKONSTRUKTIONISM.....	8
6. METOD	9
6.1 KVALITATIV METOD OCH INTERVJU.....	9
6.1.1 Semistrukturerade intervjuer.....	9
6.2 LITTERATUR- OCH MATERIALSÖKNING.....	10
6.3 URVAL.....	10
6.4 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE.....	12
6.5 METODANALYS.....	12
6.6 RELIABILITET OCH VALIDITET.....	12
6.7 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	13
6.7.1 Förförståelse.....	15
6.8 ARBETSFÖRDELNING.....	15
7. RESULTAT	15
7.1 PRESENTATION AV INFORMANTERNA.....	16
7.2 OFFENTLIGGÖRANDE AV FÖRÄNDRING.....	17
7.2.1 Den egna upplevelsen.....	17
7.2.2 Vänners reaktioner.....	19
7.2.3 Familjens reaktioner.....	20
7.3 SAMHÄLLELIGA INFLUENSER.....	21
7.3.1 Normalitet och avvikelse.....	21
7.3.2 Stereotyper.....	23
7.4 SAMMANFATTNING.....	24
8. DISKUSSION	25
8.1 FORTSATT FORSKNING.....	27
REFERENSLISTA	
BILAGOR	
BILAGA 1.....	
BILAGA 2.....	
BILAGA 3.....	

1. Inledning

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens ändamål

“1 § Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder” (Diskr lag 2008:567 s. B2091).

I Diskrimineringslagen (2008:567) framgår riktlinjer som ska främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning. Trots denna lag finns forskning som visar på att icke-heterosexuella anser att de har mindre möjlighet att vara sig själva, då det kan vara en svår period att ”komma ut” som icke-heterosexuell, eftersom annan sexuell läggning än heterosexuell fortfarande i viss grad anses normbrytande (Meyer, 2013; Ohnstad, 2010; Potoczniak, Aldea & DeBlaere, 2007). Norrhem (2001) belyser att år 1973 uttalade Sveriges riksdag att *”en samlevnad mellan två parter av samma kön är från samhällets synpunkt en fullt acceptabel samlevnadsform”* (s.178).

Norrhem (2001) menar trots detta att det i samhället generellt finns ett motstånd mot personer av annan sexuell läggning än heterosexuell. Författaren påpekar att detta har sin grund i de historiska attityder som grundade sig i att annan sexuell läggning än heterosexuell var olagligt till år 1944 samt att de inte ansågs vara friska, då homosexualitet fram till 1979 klassificerades som en sjukdom. Vidare menar Norrhem (2001) att de lagändringar som gjorts i syfte att motverka diskriminering och särbehandling av icke-heterosexuella gått betydligt snabbare än de samhälleliga attitydförändringarna.

Meyer (2013) påvisar i sin studie att homosexuella och bisexuella löper ökad risk att drabbas av stress och psykisk ohälsa än heterosexuella. Förklaringen till detta är enligt författaren stigmatisering, fördomar och diskriminering. Att tillhöra en minoritet i samhället, vilket Meyer (2013) menar att individer med annan sexuell läggning än heterosexuell gör, kan öka benägenheten att i större omfattning utsättas för negativa sociala påtryckningar än de som lever enligt normen. I enighet med Diskrimineringslagen (2008:567) ska ingen utsättas för diskriminerande handlingar eller yttranden eller bli negativt bemötta till följd av sin sexuella läggning. Enligt Hansén (2010) är rådande

samhällsnormer bidragande faktorer till förekomsten av diskriminering av vissa människor. Detta strider enligt Hansén (2010) mot de mänskliga rättigheternas princip om allas lika värde och rättigheter, han menar att det i principen om icke-diskriminering framgår att ingen får diskrimineras till följd av sin sexuella läggning. Vidare uttrycker författaren att många normer är så invanda att människan inte reflekterar över dem och kan se det mest vanliga och synliga som ”det enda”, exempelvis heteronormativiteten. Heterosexuell läggning är den vanligaste förekommande sexuella läggningen i samhället och kan då, av somliga, ses som ”den enda” och ”den rätta” sexuella läggningen (Hansén, 2010).

Adams, Dominelli & Payne (2009) menar att professionella som arbetar inom socialt arbete bör våga utmana och sträva efter att bryta ner de samhällsnormer som missgynnar individer som inte lever enligt normen, vilket ökar ämnets relevans för socialt arbete. Det är därför av vikt att inom socialt arbete erhålla kunskap inom området för att öka förståelsen för de som kan utsättas för negativa handlingar till följd av sin sexuella läggning. För att sedan kunna arbeta med att bryta negativa föreställningar om icke-heterosexuella som fortfarande kan återfinnas i samhället.

2. Bakgrund

Enligt Norrhem (2001) har synen på vad som ansetts vara rätt eller fel när det kommer till sexualitet och kärlek inte varit statiskt i historien. Det har skiftats när det kommer till lagändringar, samhälleliga- och religiösa attityder, dock är skiftningarna inom de samhälleliga- och religiösa attityderna inte lika snabba som lagstiftarnas. Vidare utvecklar författaren att i det västerländska samhället har kärlek mellan man och kvinna varit normen sedan antikens Grekland fram till idag. Samkönad kärlek är inte lika vanligt och kan ses som ett brott mot de samhälleliga normerna. Normerna återfinns inom sociala koder och världsliga lagar. Normerna för vad som anses vara naturligt eller normalt har förändrats och därmed har också villkoren för de människor som ingår en kärleksrelation sett olika ut i olika tider (Norrhem, 2001).

Ett problem världen över är, enligt Aldrich (2007), att samhället till stor del fortfarande definieras av heterosexualitet, vilket kan vara ett problem för icke-heterosexuella män och kvinnor. Det bidrar till att man utesluter eller marginaliserar andra val. ”Queer” är därför skapat av gayrörelsen som en offentlig kultur, för att trotsa heteronormativiteten. Med andra ord är Queer ett kritiskt förhållningssätt gentemot det normativa. Vidare menar

Aldrich (2007) att i många av de "fördomsfria" länderna levs det offentliga livet ändå i heterosexualiteten. Heteronormativiteten som då skapas leder till en tvådelning, eller med andra ord en dikotomi, mellan det offentliga och det privata. Det offentliga ses som heterosexuellt och de homosexuella får existera i det privata (Aldrich, 2007). Trots att Diskrimineringslagen (2008:567) upprättats för att motverka förekomsten av diskriminering så kan icke-heterosexuella fortfarande uppleva att de blir negativt bemötta utifrån att deras sexuella läggning avviker från normen vilket, enligt Meyer (2013), kan ha påverkan på det psykiska måendet och den egna identiteten.

Gentemot den bakgrunden anser vi att det är av vikt att undersöka om samhället är så accepterande som det sägs ska vara. Forskning tyder på att heteronormen i samhället är kontinuerlig och strävar efter heteronormativitet än idag. Hur upplever icke-heterosexuella själva att de blir bemötta i samhället idag?

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka och söka kunskap om hur icke-heterosexuella upplever att det är att "komma ut" som icke-heterosexuell i förhållande till rådande samhällsnormer samt undersöka den egna upplevelsen av att vara icke-heterosexuell i dagens samhälle.

- Vilka upplevelser kan icke-heterosexuella ha av att "komma ut" i dagens Sverige?
- Hur upplever icke-heterosexuella själva att det är att vara icke-heterosexuell i samhället idag?

3.1 Begreppslista

Heteronormativitet: Normen och det mest vanliga i det svenska samhället är att vara heterosexuell (Sörberg, 2005).

Heterosexuell: Innebär att vara attraherad av någon av det motsatta könet (Sörberg, 2005).

Icke-heterosexuell: Innebär att individen har annan sexuell läggning än heterosexuell (Sörberg, 2005).

"Komma ut": Att komma underfund med sin icke-heterosexualitet samt att berätta och vara öppen med sin icke-heterosexuella läggning (Lundahl, 1998).

Sexuell läggning: Hur människor identifierar sig själv utifrån sin sexualitet (Sörberg, 2005).

Vi kommer i uppsatsen använda oss av begreppet "icke-heterosexuell" då respondenterna själva kommer att få definiera sin sexuella läggning. Hedman & Oscarsson (2003) menar att många, som av andra anses vara homosexuell eller bisexuell, inte själva vill definiera sin sexuella läggning på samma sätt. Vi vill undvika att tillskriva dem en sexuell läggning som de själva inte upplever stämmer, detta för att vår förståelse kan kategorisera informanterna omedvetet.

3.2 Avgränsningar

Vi har valt att enbart intervjua personer som är över 18 år, då en myndig person själv har rätt att bestämma över sitt deltagande i studien utan att vårdnadshavarens samtycke krävs. Respondenterna ska ha "kommit ut" som icke-heterosexuell efter år 2004, detta för att vi vill undersöka hur det är att vara icke-heterosexuell idag och inte för över 10 år sedan då kontexten inte var densamma som idag.

4. Forskningsområdet och kunskapsläget

Inom forskarvärlden finns mycket litteratur och många artiklar att tillgå som belyser icke-heterosexualitet i förhållande till identitet samt rådande normer i samhället. Dock är det inte mycket litteratur som specifikt tar upp det vi undersökt, vilket är hur icke-heterosexuella upplever att det är att "komma ut" som icke-heterosexuell i förhållande till rådande samhällsnormer samt undersöka den egna upplevelsen av att vara icke-heterosexuell i dagens samhälle. Det har tagits upp mer som en infallsvinkel i tidigare studier än att vara själva kärnan i studierna.

I början av 1970-talet började icke-heterosexualitet, enligt McWhirter, Sanders & Reinisch (1990); Norrhem (2001); Aldrich (2007), diskuteras i litteratur och det väcktes ett intresse för studier kring icke-heterosexuella. Det skrevs teorier som användes för att förklara forskningsresultat kring icke-heterosexuella personer. Vidare påtalar författarna att en stor förändring under denna period var att forskare började se att icke-heterosexuella tillhörde en minoritetsgrupp i samhället snarare än att se dem som "en psykiatrisk sinnesförvirring". Förändringen kan bäst förstås som ett resultat av utvecklingen av den sociala kategorin "homosexuell" i västerländska samhällen. Gayrörelsen hade också stor framgång under den tiden, diskrimineringen förekom allt mindre inom lagrum och det offentliga, dock var diskrimineringen inom vissa sociala sammanhang bestående (McWhirter et al., 1990; Norrhem, 2001; Aldrich, 2007).

Människor, upplevelser och föremål sorteras i kategoriseringar, där man försöker dela upp vilka som ska inkluderas och exkluderas (McWhirter et al., 1990; Rosenberg, 2002). Författarna menar att människor generaliserar kategorierna genom att notera vilka som ska höra till respektive kategori. Den sexuella läggningen är inte statisk, vilket innebär att människor måste uppdatera eller revidera kategorierna för att de ska stämma överens, barn tycks, enligt författarna ha enklare att göra det än vuxna.

De negativa attityder som kan finnas idag menar Aldrich (2007) kan härröra från historiska uppfattningar om att icke-heterosexualitet betraktats som en sjukdom, ett brott eller en synd. Norrhem (2001) påpekar att en del tar avstånd från attityderna som finns, delvis eller helt, medan andra inbegrips av dem själva. Den starkaste och äldsta orsaken till avvisandet av icke-heterosexualitet är religionen, främst i de länder där den judiska-kristna traditionen är dominerande (Aldrich, 2007; Morgan & Nerison, 1993). Wellman & McCoy (2014) understryker att rötterna till sexuella fördomar och diskriminering sannolikt är nära knuten till traditionella könsnormer och allmänna roller. Vidare menar författarna att könsnormer oftast definieras som kulturellt delade förväntningar om egenskaper män och kvinnor bör ha och hur de borde bete sig.

Whitley & Kite (1995) diskuterar att människor är mycket mer benägna att tro att en man eller kvinna är homosexuell om de har lärt sig att personens egenskaper eller sociala roll är könsinkonsekvent. Sådana stereotypa föreställningar om könsroller är tydligt kopplade till sådant homofobin kan påverka. Vidare påtalar författarna att heterosexuella blivit tilldelade traditionella könsroller som ofta kan vara negativa mot icke-heterosexualitet. Dessutom är icke-heterosexuella män och kvinnor ogillade, åtminstone delvis, på grund av att deras upplevda könsroll är avvikande, särskilt av människor som har traditionella attityder när det gäller könsroller. Forskning påtalar, enligt Whitley & Kite (1995); Wellman & McCoy (2014); Corbett (1993), att kränkning av könsroller bedöms vara mer extrem för män än för kvinnor.

Vidare diskuterar Aldrich (2007) att den yngre generationen har blivit uppvuxen i en kultur där icke-heterosexuella anses vara jämbördiga, men trots kulturförändringen är det många ungdomar som har fördomar gentemot icke-heterosexuella och handlar utifrån sina känslor, dessa ungdomar är främst män. Norrhem (2001) understryker att det generellt finns en föreställning i samhället om ett folkligt motstånd gentemot icke-heterosexualitet.

Forskning visar att icke-heterosexuella är en minoritet i samhället som fortfarande kan utsättas för diskriminering och andra negativa attityder och handlingar till följd av sin sexuella läggning (Haas, Eliason, Mays, Mathy, Cochran, D'Augelli & Clayton, 2011;

Meyer, 2013). Tidigare forskning visar enligt Aldrich (2007); Rosenberg (2002); Sörberg (2005) att normerna i samhället idag är lika konsistenta som förr och att man fortfarande inkluderar och exkluderar människor i kategorier.

Forskning har visat att processen att komma ut innebär att samhällets konstruktion av identiteter kan försvinna och istället skapar människan sin egen identitet. Att komma ut är en väsentlig del för identitetsformeringen (Lundahl, 1998; Rosenberg, 2002). Vidare forskning påtalar att identiteten är starkt kopplad till att känna samhörighet till sin egen identitet samt till familj och vänner (Lundahl, 1998; Rosenberg, 2002; Sörberg, 2005).

I flera studier framkommer att icke-heterosexuella löper högre risk att drabbas av psykisk ohälsa än heterosexuella. Detta till följd av de attityder och normer som cirkulerar i samhället gentemot icke-heterosexuella (Haas et al., 2011; Meyer, 2013). Haas et al. (2011) menar att en stor anledning till att icke-heterosexuella får psykiska problem kan bero på att familjen inte är accepterande.

Herek, Gillis & Cogan (2009) och Clow & Olson (2010) uttrycker att attityder till icke-heterosexuella män och kvinnor har förändrats anmärkningsvärt världen över under de senaste två decennierna, och en del av samhällets institutioner har vänt eller härdat deras historiskt negativa hållning till icke-heterosexuella människor. Detta kännetecknas enligt Clow & Olson (2010) ofta av mindre motstånd till dem, och mer stöd för rättvis behandling av icke-heterosexuella i fråga om medborgerliga rättigheter, såsom inom arbetsplatser och bostäder. Vidare påtalar författarna att det finns andra frågor som inte visat liknande förbättringar kring attityder under åren, till exempel möjligheter för samkönade par när det gäller äktenskap och adoption. Dessutom, medan rapporterade attityder till icke-heterosexuella har blivit mer gynnsam under åren, har attityderna gentemot icke-heterosexuella fortsatt vara de mest negativa rapporterade attityder någon social grupp uppmätts haft (Herek et al., 2009; Clow & Olson, 2010). Herek et al. (2009) menar att attityderna för diskriminering startar från en kulturanalys av hur sexualiteten är socialt konstruerad och hur sociala kategorier baserade på sexualitet reflekterar status och ojämlikhet. Aldrich (2007) och Lundahl (1998) understryker att erfarenheter av kön och sexualitet är historiskt bestämda och är under ständig förändring, det är därmed inget konstant.

5. Teoretiska perspektiv

Vi ska med hjälp av två teoretiska perspektiv, heteronormativitet samt socialkonstruktionism, analysera det problem som är vårt fokus för uppsatsen.

5.1 Heteronormativitet

I samhället ser man omgående om en person är man eller kvinna, ung eller gammal. Connell (2009) förklarar det med att vi i vårt dagliga liv tar genus för givet. Som kvinnor och män har vi klara distinktioner på vad som skiljer oss åt, vi klär oss olika, klipper oss hos olika frisörer, använder vi restaurangbadrum går vi in i separata dörrar. Författaren menar att dessa rutiner är så vanliga att de tycks "normala" att utgå ifrån. Genusskillnaderna skapas i det dagliga livet och eftersom det kan ses som " normalt" blir det chockerande när någon inte följer normen, som när människor blir kär av någon av samma kön. Icke-heterosexualitet har därför ofta beskrivits som något onormalt och dåligt (Connell, 2009).

Sörberg (2005) menar att grundkravet enligt heteronormen är att sexuell läggning och könsidentitet alltid måste vara förståeligt. Det är inte alla gånger det räcker med att visa upp ett heterosexuellt beteende, man måste kunna bete sig rätt med känslor, tillsammans med familj och i könsidentiteten. Livet kan då bli en kamp, varje dag, för att kunna få plats och passa in. Vidare menar författaren att de saker människor gör varje dag är ett upprepande av normer, eller nya normer, som hela tiden skapas av människor i samhället för att hålla ordning och reda. Sörberg (2005) menar att vi idag ser fler varianter inom könen, accepterar mer och lär oss om människor samt förstår att människor lever olika liv. Vi har möjligen expanderat vad vi kategoriserar och fått en korrigerad normalitetsnorm. Men Sörberg (2005) uttrycker att vi inte kommer komma undan denna norm på grund av att normaliteten fortsätter förutsätta två olika kön, att män attraheras av kvinnor och kvinnor attraheras av män. Att kunna föreställa sig annat är, enligt författaren, inte förståeligt och menar på att poängen kanske ligger i att acceptera att ingen undgår normen utan att den bara tar sig an nya uttryck i människors beteenden.

Connell (2009) påtalar att genusåsikter ständigt cirkulerar i samhället, bland exempelvis präster, lagstiftare, lärare, TV profiler och föräldrar. Ett exempel på genusåsikter kan genom olika populära evenemang i samhället, såsom Super Bowl och Oscarsgalan, vilka kan påverka våra föreställningar om vad som manligt och kvinnligt. Författaren uttrycker att det samtidigt kan hjälpa att också *skapa* skillnader genom att visa vad som anses vara

feminint och vad som anses vara maskulint. Det är inget ödesbestämt tillstånd att vara antingen kvinna eller man, utan det är ett *blivande* som sker under aktiv konstruktion (Connell, 2009).

5.2 Socialkonstruktionism

Burr (1995) understryker att socialkonstruktionismen varnar oss i samhället att ständigt vara misstänksam mot våra antaganden och föreställningar om hur världen ser ut och hur den ska vara. Vilket innebär att de kategorier som människor använder för att uppfatta världen inte nödvändigtvis behöver referera till hur verkligheten ser ut. Vidare påtalar författaren att socialkonstruktionismen insisterar på att vi har ett kritiskt förhållningssätt gentemot det vi tar för givet om världens olika dimensioner och mot oss själva. Det kritiska förhållningssättet bjuder in oss att vara kritiska till tanken att våra observationer av världen oproblematiskt ger sin natur till oss fortsätter Burr (1995). Författaren menar att man då utmanar uppfattningar av att traditionsenlig kunskap är baserad på opartisk och objektiv observation av världen. Socialkonstruktionister menar att människor konstruerar kunskap med varandra. Det är genom det dagliga samspelet mellan människor i deras sociala interaktioner som våra versioner av kunskap blir påhittade (Burr, 1995). De samspel mellan människor som sker under det dagliga livet ses som praxis, där våra gemensamma versioner av kunskap konstrueras. Det människan betraktar som "sanning", med andra ord människans nu accepterade sätt att förstå världen, är en produkt som inte är en objektiv observation av världen utan kommer av de sociala samspel och processer som ständigt konstrueras mellan människor (Burr, 1995).

Sociala strukturer, liksom genus, har många dimensioner menar Connell (2009). Det handlar inte endast om en sak, utan om saker såsom identitet, makt, sexualitet eller arbete, samtidigt. Mellan en kulturell kontext och en annan kan genusmönster skilja sig avsevärt, men de är fortfarande sedda som genusmönster (Connell, 2009). Vidare påtalar författaren att genusarrangemang reproduceras socialt genom strukturernas kapacitet att forma det individuella handlandet, som sedan förutsätts vara oföränderliga. Eftersom det mänskliga handlandet hela tiden skapar nya situationer och strukturerna utvecklas, så förändras genusordningen i samhället ständigt. Connell (2009) diskuterar att människor skapar sitt eget genus, men är inte fri att utforma det som man vill. Författaren förklarar att vår genuspraktik i hög grad styrs av den genusordning som skapas i samhället, alltså den genusordning man befinner sig i.

6. Metod

I metodavsnittet kommer vi att presentera den valda metoden, tillvägagångssätt, urval, metodanalys, reliabilitet och validitet, etiska överväganden, förförståelse samt arbetsfördelning. Vi kommer att använda oss av ett postmodernistiskt synsätt med ett kritiskt perspektiv, som Bryman (2011) menar handlar om att vara kritisk och aktsam mot uppfattningar som anser att det går att komma fram till en definitiv verklighet. Postmodernism handlar också om att ifrågasätta det som tas för givet och att det finns olika uppfattningar av verkligheten.

6.1 Kvalitativ metod och intervju

Vid valet av metod skriver Widerberg (2002) att olika metoder ger olika svar. Den kvalitativa forskningsstrategin fokuserar på ord snarare än kvantifiering och används ofta för att förstå ett fenomenets innebörd där man vill förstå fenomenets egenskaper eller karaktär. I vår studie vill vi undersöka hur den egna upplevelsen är av att vara icke-heterosexuell i dagens samhälle samt undersöka hur det är att "komma ut" som icke-heterosexuell gentemot dagens rådande samhällsnormer. Vi kommer därmed att använda oss av en kvalitativ metod. Detta eftersom en kvalitativ forskningsintervju, enligt Kvale & Brinkmann (2009) bidrar till att förstå fenomenet utifrån respondenternas synvinkel baserat på deras erfarenheter och uppfattningar och på så sätt erhålla kunskap. Vid intervjuer är samtalet som uppstår i mötet mellan respondent och intervjuaren den information som kommer att användas i studien. Det gör att forskaren blir det viktigaste redskapet i kvalitativa studier eftersom det är dem som följer upp respondenternas berättelser (Widerberg, 2002). Även Kvale och Brinkmann (2009) nämner intervjuarens roll och beskriver att en del i samtalet är att "läsa mellan raderna" och formulera det underförstådda budskapet för att skapa mening i det som sägs.

Widerberg (2002) menar att respondenternas svar bidrar till en förståelse som i sin tur kan vara en slags samhällslig fakta eftersom det ger en bild av samhällsliga uppfattningar av ett fenomen.

6.1.1 Semistrukturerade intervjuer

Bryman (2011) belyser att inom kvalitativa studier är intervjuer den mest använda metoden för att samla in data. Det finns en mängd olika intervjuformer att välja mellan beroende på vilken typ av frågor man vill ha svar på och vilken information forskaren önskar samla in. För att uppnå syftet med vår studie har vi valt att använda semistrukturerade intervjuer som

datainsamlingsmetod. Semistrukturerad intervju går, enligt Bryman (2011) ut på att man upprättar en intervjuguide (se bilaga 3) över det specifika tema som ska beröras, men där respondenterna ändå har frihet att svara på sitt eget sätt. Frågorna behöver inte nödvändigtvis ställas i den ursprungliga ordningsföljden och intervjuaren har möjlighet att ställa frågor som inte ingår i intervjuguiden om det ansluter till det respondenten uppgett och intervjun blir därmed flexibel. Dock bör frågorna i möjligaste mån ställas i den tänkta ordningsföljden (Bryman, 2011). Denna intervjuform är lämplig vid genomförandet av denna studie eftersom vi önskar undersöka ett specifikt ämne men samtidigt ville ha möjlighet till flexibilitet, vilket kan bidra till en större bredd i svaren då frågorna är öppna och respondenten ges utrymme att fritt formulera sina svar. Strukturerade intervjuer samt ostrukturerade intervjuer tenderar, enligt Bryman (2011), att bli mer begränsade i sin utformning, då frågorna vid strukturerade intervjuer ska genomföras utifrån den ursprungliga ordningen och ostrukturerade intervjuer har en tendens att likna ett vanligt samtal. Vid användandet av dessa intervjuformer fanns en risk att vi inte skulle få svar på de frågor vi hade och därav ansågs semistrukturerade intervjuer vara den mest kvalificerade intervjuformen för vårt syfte.

6.2 Litteratur-och materialsökning

Databasen vi använt oss av är ProQuest Social Science och de databaser inom Proquest som vi fick träffar i var ERIC, PILOTS: Published International Literature On Traumatic Stress, PsycARTICLES, PsycINFO, Social Services Abstract samt Sociological Abstract.

Det som inhämtats är artiklar från ProQuest Social Science som är vetenskapligt granskade (Peer Review). Innan vi skulle börja använda våra sökord gjorde vi avancerad sökning för att försöka få ner antalet träffar och få mer konkreta sökningar. De sökord vi främst använde oss av var; *coming out, idenity, normative, normativity, social identity, homosexual, gay, lesbian, social category norms*.

Vi har använt oss av Mittuniversitetets biblioteksdatas Primo, för att försöka hitta relevant litteratur för vårt valda ämne. Vi tog även del av C-uppsatser som behandlar vårt ämne för att få tips genom deras referenslista på relevant litteratur. De sökord vi använde oss av var; *heteronorm, heteronormativitet, homosexuell, identitet, norm*.

6.3 Urval

I denna kvalitativa studie har vi använt två urvalstekniker, målstyrt urval samt snöbollsurval. Ett målstyrt urval handlar enligt Bryman (2011) om att strategiskt välja

respondenter som är relevanta för forskningsfrågorna. Vi upprättade ett antal kriterier som informanterna skulle uppfylla för att få delta i studien. Detta för att samla in material som var av relevans för vårt syfte och undvika information som inte var väsentlig för denna studie. De kriterier som informanterna skulle uppfylla var:

- Personen ska vara över 18 år.
- Personen ska ha kommit ut som icke-heterosexuell efter år 2004.

Anledningen till att personen skulle vara över 18 år var för att en myndig person själv har rätt att bestämma över sitt deltagande i studien utan att vårdnadshavarens samtycke krävs. Det var viktigt för oss att informanterna själva ville delta i studien och att de kunde fatta beslutet på egen hand. Att respondenterna skulle ha "kommit ut" som icke-heterosexuell efter år 2004 baserade vi på att personerna ska ha kommit ut i en kontext som inte skiljer sig markant från hur den ser ut idag. Vid sökandet efter informanter som ville delta i studien, valde vi att inte avgränsa studien till enbart män eller kvinnor, dock var samtliga informanter som visade intresse kvinnor. Därmed är studien genomförd på enbart kvinnors erfarenheter och upplevelser.

När vi upprättat kriterierna mailade vi ut ett informationsbrev (se bilaga 1) om vår studie där vi informerade om vad studien handlar om, etiska aspekter som vi kom att förhålla oss till samt att de som var intresserade av att delta skulle kontakta oss. Brevet mailades ut till administratörer för olika Facebookgrupper som finns för personer med annan sexuell läggning än heterosexuell, som i sin tur vidarebefordrade informationsbrevet till gruppen. Fyra personer kontaktade oss och ville delta i studien. Vi kontaktade även Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) där en person anmälde intresse för deltagande. För att uppnå åtta respondenter som vi hade för avsikt att intervjua använde vi oss av ett snöbollsurval för att finna resterande informanter. Bryman (2011) beskriver snöbollsurval som en urvalsprocess där forskaren till att börja med tar kontakt med ett antal personer som är relevanta för studiens syfte och tar sedan hjälp av dessa för att finna ytterligare informanter. Vi kontaktade några bekanta som uppfyllde kraven för att delta i studien men som vi valde att inte låta delta då vår relation kunde bidra till en minskad objektivitet. Dock kunde dessa personer hjälpa oss att få kontakt med ytterligare respondenter. Vi kontaktade sex personer och ställde en förfrågan gällande deltagande i vår studie och samtliga ville delta. Med två av dessa fann vi ingen tid som passade båda parterna och därmed fanns ingen möjlighet till att genomföra intervjuer med dem. Vi hade då åtta respondenter som samtliga bidrog till vårt analysunderlag.

6.4 Intervjuernas genomförande

Genom kontakterna vi etablerade genom olika Facebookgrupper för icke-heterosexuella och RFSL frågade vi informanterna om var och när de ville träffas för intervjuerna. Inledningsvis vid intervjuerna gav vi information om samtyckeskravet och lät respondenterna ta del av de etiska principer vi utgår ifrån. Vi hade en telefonintervju där vi skickade samtyckeskravet via mail och respondenten fick vid intervjuens start godkänna deltagandet så vi fick samtycket inspelat. I slutet av intervjun återberättade vi för respondenterna att om de vill ta bort, lägga till, avbryta deltagandet så fick de kontakta oss. Anledningen till att vi tog upp etiska principer igen var för att informanterna skulle känna sig trygga vid deltagandet i studien. När intervjun väl började berättade vi kortfattat vad vår studie handlade om och presenterade hur intervjun skulle gå till. En intervju hade vi över telefon och sju intervjuer ansikte mot ansikte. Efter intervjuerna gav samtliga informanter positiv respons på intervjuernas upplägg och uttryckte uppskattning över att fått delta.

6.5 Metodanalys

Vid tolkningen av vår insamlade data har vi valt att använda oss av en kvalitativ innehållsanalys med en hermeneutisk ansats. Bryman (2011) menar att kvalitativ innehållsanalys är en vanlig metodanalys vid kvalitativa studier. Tillvägagångssättet handlar om att söka efter teman som återfinns i det insamlade materialet och som förekommer i flera av de undersökningar eller intervjuer som genomförts. En hermeneutisk ansats handlar, enligt Bryman (2011) om att tolka och förstå textens innehåll för att möjliggöra kontextuell förståelse. Vi har efter att samtliga intervjuer genomförts och transkriberats delat in informationen i två huvudteman och fem underteman; Det första huvudtemat är *offentliggörande av förändring* där *den egna upplevelsen*, *vänners reaktioner* samt *familjens reaktioner* ingår som underteman. Det andra huvudtemat är *samhälleliga influenser* där *normalitet och avvikelse* samt *stereotyper* ingår som underteman. Vi har därefter analyserat materialet med hjälp av forskning och annan litteratur för att styrka eller motsäga det insamlade materialet.

6.6 Reliabilitet och validitet

Bryman (2011) belyser att inom den kvalitativa forskningen är tillförlitlighet och äkthet viktiga kriterier vid bedömningen av en kvalitativ studie. Inom den kvalitativa forskningen använder Bryman (2011) begreppen äkthet och tillförlitlighet istället för reliabilitet och

validitet. Vad gäller tillförlitligheten i vår studie har vi låtit deltagarna i studien ta del av transkriberingen av materialet för att bekräfta att vi uppfattat informationen rätt och att vår transkribering stämmer överens med vad som verkligen uppgavs. Vår studie är genomförd på åtta kvinnors egna erfarenheter, där syftet inte var att generalisera resultatet till en större population, utan att åskådliggöra några av de upplevelser som *kan* förekomma bland icke-heterosexuella. För att studien skulle vara pålitlig har vi tydligt redogjort för samtliga delar vid genomförandet av studien för att det ska vara tydligt för läsaren vilket tillvägagångssätt som använts. Vid genomförandet av studien har vi utifrån vårt bästa haft ett objektivt förhållningssätt, detta genom att ifrågasätta oss själva och vår egen förförståelse och reflekterat över det som framläggs i studien. För att undvika att vår egen förförståelse ska ha påverkat undersökningens slutsatser och resultat har diskussioner kring våra egna värderingar ständigt varit aktuella. För att studien ska uppnå äkthet har vi noggrant överlagt hur vi presenterar resultatet av studien, vi har inte valt ut delar som enbart indikerar på negativa eller positiva upplevelser utan har haft för avsikt att redovisa en så rättvis bild som möjligt av vad som framkommit. Studien har inte uppnått samtliga kriterier som innefattas i äkthetsbegreppet då studien inte bevisligen har bidragit till att deltagarna fått en ökad förståelse över deras sociala situation men studien kan bidra till kunskap kring hur individer *kan* uppleva att det är att vara icke-heterosexuell i förhållande till dagens rådande normer. Deltagarnas erfarenheter kan därmed bidra till att samhället får en bättre bild av hur icke-heterosexuella upplever att det är att inte leva i enighet med heteronormen. Resultatet som framkommit av studien är användbart inom socialt arbete samt inom skolväsendet, eftersom det är av vikt att förhålla sig normkritiskt och öka medvetenheten kring hur normer mer eller mindre omedvetet kan diskriminera och påverka människor i samhället. Genom att förhålla sig normkritiskt kan samhället bli en mer accepterande arena.

6.7 Etiska överväganden

År 2004 trädde Lag (2003:460) om etikprövning i kraft. Syftet som framgår med lagen är att skydda forskningspersonen från att komma till skada i studien, därför har forskningspersonen själv bestämmanderätt över sitt deltagande i en forskningsstudie. Vid genomförandet av en studie är det, enligt Bryman (2011), viktigt att reflektera över etiska aspekter. Författaren menar att det är viktigt att vara medveten om vad vi vill med studien, vilket i detta fall är att samla in information kring hur icke-heterosexuella upplever att det är att "komma ut" som icke-heterosexuell i förhållande till rådande samhällsnormer samt

undersöka den egna upplevelsen av att vara icke-heterosexuell i dagens samhälle. Våra personliga tankar kring ämnet ska därmed inte påverka respondenternas svar. För att personliga tyckanden inte skulle skildras i arbetet diskuterade vi tillsammans vår förförståelse och våra fördomar kring icke-heterosexuella för att göra oss medvetna om var vi står i förhållande till ämnet.

Bryman (2011) berör fyra viktiga etiska principer som ska beaktas vid genomförandet av en studie, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Detta för att individerna som deltar i studien ska känna sig trygga och för att studien inte ska vara till skada för deltagarna. Vi har tagit hänsyn till dessa i vår undersökning genom att uppfylla kriterierna inom samtliga etiska principer.

Vi informerade deltagarna både muntligen och skriftligen i studien om syftet med vår undersökning, gav grundläggande information om hur undersökningen var upplagd, gav information om att deltagandet var frivilligt, att respondenterna när som helst fick avbryta medverkandet utan att uppge skäl för detta (se bilaga 2). Materialet som samlats in kommer endast att användas i forskningssyfte, vid genomförandet av denna uppsatsstudie. Vi delgav samtliga informanter om att de har rätt att ta del av vad som framgår i den färdiga uppsatsen och att vi kan maila ut uppsatsen till de som önskar. Deltagarna är anonyma i studien, vilket innebär att personuppgifter inte förekommer, samtliga namn är fingerande och respondenternas yrken är inte specificerade utan det framkommer enbart information som ger kontextuell förståelse för studien. Det material vi samlat in har förvarats så att obehöriga inte kan ta del av det, detta för att värna om respondenternas integritet. Endast vi som genomfört intervjuerna har haft tillgång till handlingarna.

Det kan, enligt Kvale & Brinkmann (2009), finnas svårigheter med genomförandet av kvalitativa undersökningar då social forskning kan beröra känsliga områden. Deltagarnas integritet kan hamna i konflikt med de etiska principer som ska beaktas vid vetenskapliga studier. Kvale & Brinkmann (2009) menar att forskare vill erhålla så mycket kunskap som möjligt men måste samtidigt överlägga om de frågor som ställs eller den analys som görs av intervjun kan kränka eller på annat sätt skada respondenten. Vi har vid genomförandet av intervjuerna haft detta i åtanke och försökt känna av hur deltagarna berörts av frågorna för att inte pressa dem till att uppge känslig information som inte var av relevans för vår studies ämne och syfte.

6.7.1 Förförståelse

För att kunna förhålla oss så objektiva som möjligt vid genomförandet av studien, inledde vi arbetet med att samtala och diskutera kring våra egna värderingar och tidigare kunskaper. Vi har båda vänner och bekanta som är icke-heterosexuella och accepterar människor oavsett sexuell läggning. Under studiens gång har vi insett och blivit mer medvetna om hur stark heteronormen är på arbetsplatser, i skolan och generellt i samhället. Vi kom på oss själva med att formulera meningar som antydde på att sexuell läggning är något statiskt och något man är, vilket inte var vår avsikt. Vi omformulerade genast när vi insåg att våra tankar, som egentligen var att man inte *är* sin sexuella läggning utan det är något man *har* samt att sexuell läggning är föränderligt, inte stämde överens med det vi faktiskt skriftligen formulerat. En förförståelse vi hade var att vi trodde att icke-heterosexuella skulle uppleva mindre social acceptans i samhället än vad informanterna i studien uppgav sig göra.

6.8 Arbetsfördelning

Inför studien bestämde vi hur vi skulle lägga upp den tid vi hade för att disponera tiden på bästa sätt. Vi har mestadels suttit tillsammans för att kunna diskutera och tillsammans formulerat innehållet i denna studie. När det gäller insamlandet av materialet satt vi var för sig och letade den information vi behövde. Därefter gick vi tillsammans igenom det insamlade materialet och hittade det mest relevanta för vårt syfte. Arbetsfördelningen har varit jämn och vi båda står ansvariga för den information som förmedlas i denna uppsats.

7. Resultat

Nedan kommer resultatet av vår studie att presenteras. Vi har noggrant överlagt hur vi redogör för den insamlade informationen för att presentera en så rättvis bild som möjligt av vad som framkommit i studien. Vi kommer använda oss av socialkonstruktionism och heteronormativitet, som teoretiska perspektiv för att analysera det insamlade materialet.

Tidigare forskning har redogjort för att icke-heterosexuella kan uppleva diskriminering i samhället och i familjen, vilket även framkommit i vår studie. Ett mönster som påvisats i denna studie är att respondenterna upplever att diskriminering och negativa attityder gentemot icke-heterosexuella fortfarande existerar *men* de upplever en pågående förändring vad gäller social acceptans. Många respondenter uppgav att den diskriminering

som fortfarande sker kan ses som en indirekt diskriminering som inte är riktad till en specifik individ men som av icke-heterosexuella kan upplevas kränkande. Respondenterna uppgav att exempelvis blanketter som myndigheter använder ofta kan förutsätta att en relation är mellan kvinna och man och därmed stärker den rådande heteronormen.

Ytterligare ett återkommande mönster i vår studie har varit att många har haft svårt att tala om sin sexuella läggning med mor- och farföräldrar och uttryckt att den generationen kan ha svårare att acceptera en icke-heterosexuell relation. Många har undvikit att berätta för sina mor- och farföräldrar då det funnits en rädsla i hur reaktionen skulle bli och därmed valt att inte säga något förrän det är oundvikligt att berätta. Informanterna har menat att den generationen har vuxit upp med bilden att icke-heterosexuella ansågs "sjuka" och det kan därmed vara mer komplicerat att förstå att det idag inte är det. Det var så den sociala konstruktionen av individer med annan sexuell läggning än heterosexuell såg ut då. Att andra sexuella läggningar än heterosexuell betecknades som en sjukdom visar på hur stark inverkan sociala konstruktioner kan ha på individerna i samhället. Burr (1995) belyser att det är viktigt att vara kritisk till antaganden och förställningar om hur världen ser ut, eftersom de kategoriseringar människor gör i samspel med varandra inte nödvändigtvis stämmer överens med hur verkligheten faktiskt ser ut. Några respondenter uppgav dock att de oftast blivit positivt bemötta av den äldre generationen men att det har varit svårt att berätta för dem.

I studien har framgått att de som haft svårast att acceptera och visat en negativ attityd gentemot icke-heterosexuella, baserat på sex av respondenternas erfarenheter, har varit individer med en stark religiös bakgrund. Där har deras sexuella läggning ifrågasatts och respondenterna upplevt att deras sexuella läggning inte är "den rätta". Aldrich (2007) och Morgan & Nerison (1993) tillägger att religionen är den starkaste orsaken till avvisandet av icke-heterosexuella människor. Men det har även framgått att några av de med stark religiös bakgrund ändå försöker att vara accepterande men att de har svårt att se det som något naturligt, men accepterar personen för den han eller hon är.

7. 1 Presentation av informanterna

Vi har valt att presentera respondenterna för att läsaren ska förstå deras svar och få en kontextuell förståelse. Namnen som presenteras i resultatet är fiktiva.

Adina är 27 år och är bosatt i en medelstor stad med hennes flickvän och flickvännens två barn sedan tidigare förhållande. Adina är adopterad från ett sydamerikanskt land. Familj består av föräldrar och inga syskon.

Ellinore är 22 år och bor i en storstad. Är singel. Har sitt ursprung i Sverige. Familj består av föräldrar och två syskon.

Iza är 30 år och bor i en medelstor stad tillsammans med sin fru och deras gemensamma barn. Har sitt ursprung i annat europeiskt land. Familj består av föräldrar och ett syskon.

Kristine är 21 år och är bosatt i en storstad. Är idag singel och har inga barn. Är ursprungligen från ett annat nordiskt land. Familjen består av föräldrar och har ett syskon.

Lily är 27 år och bor i en medelstor stad. Är singel. Har sitt ursprung i Sverige. Familj består av föräldrar och två syskon.

Malin är 30 år och bor tillsammans med sin fru i en medelstor stad. Har sitt ursprung i Sverige. Familj består av föräldrar och tre syskon.

Miranda är 30 år och bor i en medelstorstad med sin flickvän och sina två barn sedan ett tidigare förhållande. Har sitt ursprung i Sverige. Familj består av föräldrar och fyra syskon.

Sarah är 19 år och bor tillsammans med sina föräldrar i en mindre stad. Är idag singel. Har sitt ursprung i Sverige. Familj består av föräldrar och ett syskon.

7.2 Offentliggörande av förändring

7.2.1 Den egna upplevelsen

I studien framgår att icke-heterosexuella läggningar enligt respondenterna blivit mer accepterade idag. Trots detta ansåg informanterna att det inte är enkelt att hantera sina egna känslor och hantera ovissheten kring hur andra skulle reagera. Sex av informanterna uttrycker att när de insåg att de kunde finnas ett intresse för någon av samma kön ifrågasatte de sig själva och om känslorna verkligen var sanna, några av dem berättade att

de till en början tänkte att det var en ”kul grej” och tvivlade på om det var på riktigt. Informanterna ansåg att de normer som finns i samhället om det heterosexuella förhållandet, heteronormen, påverkade dem i deras process att acceptera sin läggning. För fyra av deltagarna i studien tog det tid att själva bearbeta att de inte var heterosexuella och det tog tid innan de accepterade sin sexuella läggning och var bekväm med den. Detta kan visa på hur stark heteronormen är i samhället, vilket kan ha bidragit till att respondenterna haft svårt att själva acceptera sin läggning. Det fanns en osäkerhet på den sexuella läggningen och det uppstod många frågor kring icke-heterosexualitet. En av informanterna uttryckte att det var en form av livskris att komma ut som icke-heterosexuell. Hon menar att det var som att gå från att ”vara som alla andra” till att bli någon som ”sticker ut”.

“när man inte vill att det ska ta för mycket fokus, inom möten etc. så vill man bara kunna vara jag ibland... alltså inte den lesbiska personen”. (Malin 30 år och Iza 30 år med viss variation)

Fem av respondenterna upplever att ha en annan sexuell läggning än heterosexuell har påverkat kategoriseringen av dem. En tolkning vi gjort är att de hamnade i en annan social konstruktion än de tidigare tillhört och att de upplevde att fokus hamnade betydligt mer på deras sexuella läggning än tidigare. Från att tidigare ha kategoriserats efter exempelvis kön, ålder, klass och etnicitet till att även kategoriseras efter sexuell läggning. Ytterligare en upplevelse respondenterna uttalade var att de ofta behöver komma ut vilket de inte förmodade att man skulle behöva göra mer än en gång, men de uttrycker att de behöver komma ut till de flesta de möter. En tolkning vi gjort utifrån detta kan vara att andra sexuella läggningar än heterosexuell blir något individerna kategoriseras efter, vilket de inte gjort när de levde i enighet med heteronormen.

“Känner idag att jag fortfarande måste komma ut. Många förutsätter att det är en man jag lever med om jag säger sambo. /.../ Men alla man möter måste man komma ut för... man måste berätta att man har tjej. Jag ser det inte som ett problem. Men det är inte det som hör till normen”. (Adina, 27 år)

Informanterna såg olika på begreppet ”komma ut”, några såg det som att sätta ihop pusselbitarna mer än att definiera sig själva. För en annan var begreppet ett problem då

informanten inte ansåg sig komma ut, utan berättade för dem hon kände att hon träffat någon hon tyckte om.

“Den normen som jag är uppväxt i påverkade mig när jag insåg att jag inte var hetero. Där stereotypen var man och kvinna och ingenting annat, där homosexualitet var onaturligt, det var ingenting någon sa men det fanns i luften. Den stereotypen har vi [jag och familjen] fått bryta oss lös ifrån. Men de kan ha gjort att det tog så lång tid för mig att komma ut, men jag hade inte velat ha det på något annat sätt idag... tror jag... för jag har lärt mig genom det här att vara kritisk”. (Lilly, 27 år)

7.2.2 Vänners reaktioner

Av studien framgår att det finns en hög social acceptans bland vänner som överlag varit väldigt stöttande och inte haft några problem med att de träffat någon av samma kön. Sex av respondenterna uppger att de förväntade sig ett mer negativt bemötande av vänner än vad de fått.

”Min rädsla för hur jag ska bli bemött har varit större än själva behandlingen jag har fått, jag har liksom målat upp det så stort när jag ska berätta det, men sen har det inte varit så, det har liksom varit lugnt”. (Sarah, 19 år)

Det var en av respondenterna som tog upp att en vän hade svårt att acceptera och förstå hur hon kunde ha en annan sexuell läggning än heterosexuell, på grund av personens religiösa bakgrund, vilket Aldrich (2007) och Morgan & Nerison (1993) understryker är den starkaste orsaken till att man inte accepterar andra läggningar än heterosexuell. Vi har funnit att ett positivt bemötande från vänner har varit betydelsefullt för respondenterna i deras process att komma ut och själva acceptera den sexuella läggningen.

Fem av respondenterna uttalar att de anser att den yngre generationen är mer accepterande när det gäller sexuell läggning. De menar att den yngre generationen växer upp i ett samhälle där det strävas efter att ingen ska diskrimineras till följd av sexuell läggning. Vidare uppger respondenterna att ju äldre generationen är, desto svårare kan det vara att acceptera och främst förstå andra sexuella läggningar. Detta belyser även Aldrich (2007) som menar att den yngre generationen har blivit uppvuxen i en kultur där icke-heterosexuella anses vara jämbördiga. Vilket av respondenternas uppgifter tycks genomsyra i samhället i större omfattning än tidigare.

7.2.3 Familjens reaktioner

Tre av respondenterna uppgav att de blivit negativt bemötta av familjemedlemmar när de uttryckt att de har en annan sexuell läggning än heterosexuell. Det har upplevt ett motstånd och en önskan av familjen att vara heterosexuell. En tolkning vi gjort är att det kan ha handlat om okunskap och en rädsla över att inte få barnbarn, trots att det idag är möjligt att skaffa barn som icke-heterosexuell.

“Mamma accepterade inte att jag var bisexuell, pappa sa inte så mycket även fast han fanns där /.../ han har stått på mammas sida men ändå varit stöttande för mig. Sen jag kom ut till henne [mamma] förändrades vår relation /.../ Hon [mamma] sa att tänk mamman till tjejen du var tillsammans med förut, hon har tre döttrar och en son. Hade jag haft fler barn [än ett] så kanske jag känt mig trygg att jag skulle få barnbarn... Så jag tror att det har varit grejen för mamma”. (Adina, 27 år)

Det negativa bemötandet har varit psykiskt jobbigt att hantera för respondenterna, då familjen inte visat en naturlig acceptans utan de har fått ”lära sig” att acceptera att deras barn inte lever enligt heteronormen. Detta återfinns också i forskningen där exempelvis Haas et al. (2011) beskriver att en stor anledning till att icke-heterosexuella får psykiska problem är på grund av att familjen inte är accepterande. Vilket delvis bekräftas i studien men det är komplicerat att avgöra om det bidragit till psykiska problem. Vi kan dock utifrån denna studie konstatera att det psykiskt varit betydligt svårare för respondenterna att känna glädje över den sexuella läggning man har och den man är, då konflikter uppstått i familjen vilket påverkat deras relation.

“Har vuxit upp med att mina föräldrar har känt ett lesbiskt par och att min [släkting] är gay och lever med en man. Så det har varit naturligt på det viset. Jag var inte rädd att de skulle stöta bort mig, eftersom vi vuxit upp med folk som lever med människor av samma kön. Jag visste att det var okej med människor som var homo och bi”. (Miranda, 30 år)

De respondenter som blivit positivt bemötta och haft familjens stöd har i studien upplevt att det varit mindre jobbigt eller inte svårt alls att våga tala om och vara stolt över den sexuella läggning de har idag, vilket åskådliggörs i citatet ovan. De familjer som varit positiva har sedan tidigare vänskapsrelationer till andra med annan sexuell läggning är

heterosexuell, vilket respondenterna tror kan ha varit en bidragande faktor till deras acceptans. Detta kan visa på att om familjen har vänskapsrelationer till individer med annan sexuell läggning än heterosexuell kan det vara enklare för dem att acceptera om någon familjemedlem har en icke-heterosexuell läggning.

7.3 Samhälleliga influenser

7.3.1 Normalitet och avvikelse

“Indirekt ibland har jag bemötts starkt av vissa, eller att man blir nonchalerad. Det jag mer känner som ohetero över lag att man blir bortglömd. Märks tydligt på skolan, exempel [i undervisningen] är på heterosexuella parrelationer. Är det en kvinna så är hon gift med en man. Det är indirekt dåligt bemött, är inte mot mig personligen”. (Malin, 30 år)

Detta belyser Herek et al. (2009) som menar att som ett strukturellt fenomen är heterobegreppet relativt självständigt från negativa kommentarer från individer i samhället. Eftersom alla, enligt författarna, antas vara heterosexuella, så blir sexuella minoriteter vanligtvis osynliga av samhällets institutioner. Men när sexuella minoriteter blir synliga blir de problematiserade, med andra ord så förutsätts de vara onormala, onaturliga och som kräver förklaring till det avvikande. Samtliga respondenter uppgav att de antas vara heterosexuella tills motsatsen bevisas, vilket bygger på ett heteronormativt synsätt och kunde upplevas jobbigt i somliga situationer. Vilket kan tolkas genom Sörbergs (2005) förklaring att det finns svårigheter att komma undan heteronormen eftersom normaliteten fortsätter förutsätta två olika kön i en relation.

“På jobbet, ska jag kunna säga att jag var ute och plockade bär med min fru i helgen, det kan ju vilket heteropar som helst säga. Men då är jag helt plötsligt jätteprivat, medan andra säger jag [en kvinna] och gubben var och fiska. Det är väldigt svårt, just denna situation brukar jag säga sambo”. (Malin, 30 år)

Fyra av respondenterna i studien uttrycker att de i somliga sammanhang väljer att använda sig av neutrala begrepp som inte avslöjar den sexuella läggningen då det kan upplevas att de måste ge en förklaring till att de har en annan sexuell läggning än heterosexuell. Den arena där de upplevde att de främst undvek att tala om att de har en annan sexuell läggning än heterosexuell var på arbetsplatsen. Gentemot kollegor är de öppna med sin sexuella

läggning men gentemot klienter så kan de upplevas för privat att tala om den sexuella läggningen. Detta menar respondenterna kan vara frustrerande att de ens ska behöva tänka på om det är lämpligt att nämna könet på sin partner eller om det är passande att välja ett neutralt begrepp.

“/.../ Dels det här med normativiteten att man förutsätts att vara hetero, är tydligt på alla plan. Pratade med några kompisar för man blir tacksam när man blivit bemött som att ingen tar för givet sin läggning. Det gör att det blir tydligt att i de flesta fall är man bara kompisar när man går på stan bredvid varandra, innan man håller hand eller kysser henne /.../ Skulle söka bostadsbidrag, då ringde de upp oss [och säger] ”ni har ifyllt fel, vi har en speciell blankett för kompisar” vi är inte kompisar sa min fru, vi är ett par. Det är en sådan sak, när man läser olika lagtexter som är heteronormativa. Blir mer och mer att man pratar neutrala frågor. Men fortfarande vanligt att man får en heteronorm fråga”. (Malin 30 år)

Josefsson & Kindenberg (2005) menar att tystnaden och osynliggörandet av icke-heterosexuella är en del i en dold underordning. Författaren menar att icke-heterosexualitet kan ses som “en betydelsefull frånvaro” vilket innebär att icke-heterosexuella tillhör en underordning eftersom det i samhället råder ett antagande om att alla är heterosexuella, vilket författaren menar kan innebära en dold diskriminering som är svår att komma åt. Josefsson & Kindenberg (2005) uttrycker att det finns två lägen. Det ena är att icke-heterosexuella blir osynliga genom att inte tala om sin sexualitet utan använda sig av neutrala begrepp såsom partner och sambo i konversationer. Det andra läget är att icke-heterosexuella blir för privata och för synliga då den sexuella läggningen ofta kan hamna i fokus. Heteronormen finns överallt i samhället, menar författarna.

“Jag tycker hela tiden att det går mot det bättre. Förut så fick man bara ingå partnerskap, borgligt, ytterligare ett snäpp framåt är att man får gifta sig i kyrkan. Man fick heller inte insemineras som samkönade par men det får man nu. Sverige har hela tiden tagit det framåt. /.../ Med adoptionsfrågan är det svårt, man blir godkänd härifrån men inte från andra länder, de vill inte adoptera ut sina barn till samkönade par”. (Adina, 27 år)

I studien uttrycker respondenterna att icke-heterosexuella fortfarande kan uppleva en slags dold diskriminering men samtliga informanter framlägger att det sker en förändring och att de i stor utsträckning blir bra bemötta i samhället. De områden som det fortfarande krävs arbete inom för att icke-heterosexuella inte ska uppleva denna dolda diskriminering är inom skolan, då de menar att sexualundervisningen och exempel i undervisningen kan utvecklas från att vara heteronormativa till att vara mer obundna till en särskild sexuell läggning. Av studien framgår, av samtliga respondenter, att lagstiftningen i Sverige blir mer könsneutral och den sociala acceptansen i det svenska samhället ökar. Dock uttalar tre informanter att det krävs mycket arbete i många andra länder, där icke-heterosexualitet inte accepteras.

“Jag tror att bi och homo funnits i samma utsträckning [som förr] men idag vågar fler berätta det. Tv reklam har börjat vända på det så det är bra, att man ser att det finns andra som är som jag. Är man från en liten ort och kan se sådant så är det bara bra /.../ Media har en stor del att kunna föra det framåt”. (Kristine, 21 år)

Det finns idag fler sociala arenor att umgås och skapa relationer med människor på. Några av informanterna berättade att de varit inne på olika forum på internet där man kan lära känna människor och den sexuella läggningen kan bli en gemensam nämnare. En tolkning som kan göras utifrån respondenternas upplevelser är att medias ökning i samhället gör att många fler ser reklam och att reklam kan påverka mer idag. Informanterna delgav att förebilder är viktiga. Det framkom också, av informanterna, att kända personers uttalanden om att de är icke-heterosexuella kan vara ett stöd för unga och vuxna som kan ha dessa tankebanor. Det blir mer vanligt att reklam lägger fokus på samkönade relationer och framställer dem som något naturligt. Reklam, Tv-serier eller dylikt som behandlar dessa frågor skapar det nya ”normala”. Icke-heterosexualitet har förr levts i det privata och det heterosexuella i det offentliga. Dagens rådande normer och synen håller på att förändras. Det framkommer i studien att individer i samhället idag börjar inse att man inte *är* sin sexuella läggning, det är något man *har*.

7.3.2 Stereotyper

”Många tror att en i ett lesbiskt förhållande, ska vara mannen, men är jag tillsammans med en tjej så är jag tillsammans med en tjej, men frågan kommer ofta

om vem som är mannen i förhållandet även fast vi är två tjejer”. (Ellinore 22 år och Iza 30 år med viss variation)

Clow & Olson (2010) belyser att icke-heterosexuella beteenden och attraktioner ofta kan associeras med fientlighet och illvilliga stereotyper, vilket kan göras rutinmässigt och omedvetet. I studien framgår av respondenterna en irritation kring den stereotypa bild som kan cirkulera i samhället. Samtliga informanter beskriver stereotypen av att vara icke-heterosexuell på ett enhälligt sätt. De menar dock att denna stereotyp inte är vanlig men kan förekomma. Upplevelsen de uttryckte var ändå att många i samhället tror att alla icke-heterosexuella ska vara enligt stereotypen som liknar den heterosexuella relationen. Den stereotyp som respondenterna beskriver innefattar en bild av att homosexuella män ska ha de som samhället anser vara feminina karaktärsdrag och homosexuella kvinnor ska ha maskulina karaktärsdrag, trots att det inte är så. Respondenterna menar att omgivningen ofta kan förvänta sig att ena parten i en samkönad relation ska ha karaktärsdrag som associeras med det motsatta könet. Sörberg (2005) menar att människan har ett behov att förstå sin omgivning, och därmed måste även könsidentitet och sexuell läggning vara förståeligt, vilket är grundkravet enligt heteronormen. Sörbergs (2005) resonemang skulle därmed kunna vara en förklaring till det respondenterna uttrycker gällande förväntningar på att ena parten ska ha det som samhället ser som maskulina karaktärsdrag och ena parten feminina karaktärsdrag. Dock uttrycker tre informanter att den stereotypen håller på att luckras upp och menar att det idag handlar om att icke-heterosexuella personer är ”partymänniskor” och ”raggar” mycket, vilket inte heller behöver stämma, enligt respondenterna.

7.4 Sammanfattning

Studien har visat att respondenterna upplever att det blir allt mer socialt accepterat i samhället att ha annan sexuell läggning än heterosexuell. Det framgår av informanterna att det främst sker en slags indirekt diskriminering som inte är riktat till en specifik individ men som kan uppfattas diskriminerande, att individer förutsätts vara heterosexuella tills motsatsen är bevisad. Undervisningen i skolan samt formulär och blanketter inom myndigheter kan också, enligt informanterna, vara heteronormativa. De uttrycker att det är på tiden att även sådant utvecklas och blir mer neutrala. I studien framgår även att icke-heterosexuella ofta kan känna oro över hur omgivningen ska reagera på deras sexuella läggning, men omgivningen har oftast inte visat några särskilda reaktioner utan varit

accepterande och stöttande. Ett mönster som påvisats i studien är att de som inte fått acceptans och stöttning av familjen har upplevt det svårare i processen att komma ut än de som erhållit positiv respons från familjen. Informanterna anser att Sverige blir bättre och bättre, vad gäller acceptansen av andra sexuella läggningar, men att det är andra länder som kan ha problem med samkönade relationer när det handlar om adoption och liknande situationer. Några av informanterna ansåg att de med religiös bakgrund kan ha svårare att acceptera icke-heterosexuella läggningar.

8. Diskussion

Respondenterna i studien uppger att det blir allt med accepterat att ha annan sexuell läggning är heterosexuell i samhället. Det förekommer dock, enligt informanterna, en indirekt diskriminering via dokument och blanketter som inte är riktad till en specifik individ men där heteronormen kan vara en bidragande faktor till den indirekta diskrimineringen, eftersom människan ofta antas vara heterosexuell tills motsatsen bevisas.

En konsekvens med en kvalitativ metod kan vara att de respondenter som visat intresse för deltagande kan ha en annan uppfattning av att, som i vår studie, vara icke-heterosexuell än individer som inte vill samtala kring sin sexualitet och dela med sig av sina upplevelser. Denna bias är vi medvetna om men då vår avsikt ej varit att generalisera resultatet så anser vi inte att det påverkat vår studie negativt. Vår studie visar en vinkel av hur det *kan* upplevas att vara icke-heterosexuell i förhållande till dagens rådande normer. En fördel med en kvalitativ metodansats i denna studie är att en djupare förståelse och mer kunskap kan erhållas om hur det *kan* upplevas att vara icke-heterosexuell i dagens samhälle. En kvalitativ metod med intervjuer har gett respondenterna i studien större frihet att uttrycka sina upplevelser och synpunkter.

Det framgår av studien att det förekommer en slags dold diskriminering, vilket enligt vår tolkning kan bygga på att heteronormen kan bita sig fast i tankar, föreställningar och konstruktioner som människan konstruerar. Människor antas ofta ha en heterosexuell läggning tills motsatsen är bevisad. Burr (1995) menar att de sociala konstruktioner människan skapar för att kunna uppfatta och förstå omvärlden inte nödvändigtvis behöver stämma överens med hur verkligheten ser ut. Vi anser att det är viktigt att professionella inom socialt arbete och människor i samhället är medvetna om att det är viktigt att förhålla sig kritisk till de kategoriseringar som ständigt görs. I studien belyste respondenterna deras

upplevelse av hur stereotypen av icke-heterosexuella ser ut. Den stereotyp som konstruerats i samhället verkar, enligt respondenternas upplevelser, inte vara vanlig. Det är dock de personer som uppfyller stereotypens karaktärsdrag som blir stereotypen för samtliga icke-heterosexuella, eftersom de uppfattas utmärka sig mer än andra. Denna sociala konstruktion, som informanterna kunde uppleva existerar i samhället, stämmer inte överens med hur verkligheten ser ut. Det kan därmed vara av vikt att poängtera att sociala konstruktioner av omvärlden kan vara missvisande.

Respondenterna i studien uttryckte att inom skolväsendet återfinns heteronormativiteten i läroböcker och exempel i undervisningen. Detta kan vara en följd av att heteronormen är så pass invand att människan inte ifrågasätter eller reflekterar över de normer som cirkulerar i samhället. Vilket kan resultera i att individer med annan sexuell läggning än heterosexuell fortsätter att uppleva en indirekt diskriminering, som då kan få negativa konsekvenser för den enskilde individen i form av påverkan på det psykiska måendet. För att eliminera den indirekta diskrimineringen kan det vara av vikt, inom skolväsendet och andra sociala myndigheter och institutioner, att arbeta normkritiskt. Att öka medvetenheten om dagens normer kan bidra till ett samhälle där alla kan känna sig accepterade för den man är. Att redan i skolan lära barn och ungdomar att kritiskt reflektera över sina egna fördomar och det egna handlandet kan bidra till att människan blir medveten om de normer som finns i samhället och därmed kan ifrågasätta dem. Man kan också fråga sig hur litteratur inom skolan i dagens Sverige fortsätter att reproducera normer om sexualitet.

Informanterna uppgav att som icke-heterosexuell är processen att komma ut ingen engångsföreteelse utan är något som görs kontinuerligt. Att behöva komma ut om och om igen upplevde respondenterna kunde vara jobbigt i somliga situationer. Detta kan ses som en konsekvens av heteronormen, eftersom begreppet ”komma ut” därmed innefattar att individen måste berätta vilken sexuell läggning man har och undermedvetet kan en förklaring på den sexuella läggningen förväntas, vilket i sin tur kan kännas som om man måste försvara sin sexuella preferens. Heterosexuella behöver inte komma ut med sin sexuella läggning eftersom den läggningen tillhör normen. Begreppet ”komma ut” kan vara negativt i den mening att det kan vidmakthålla föreställningen om att andra sexuella läggningar än heterosexuell kan ses avvikande.

I studien framgår att acceptans från familj och vänner är betydelsefullt för individer med annan sexuell läggning än heterosexuell. Några av respondenterna uppgav att familjen haft svårt att acceptera respondenternas icke-heterosexuella läggning. Vilket kan bero på att det fortfarande existerar som något avvikande och kan därmed kräva en förklaring för att

kunna förstå och acceptera den sexuella läggningen. Informanterna uppgav att de ständigt behöver komma ut och ge någon form av förklaring till sin sexuella läggning. En anledning till att familjen kan ha svårt att acceptera kan bero på att även de kan behöva förklara eller försvara familjemedlemmens sexuella läggning. Det kan även finnas en rädsla kring vad andra i samhället kommer att tycka om att någon i deras familj har en annan sexuell läggning än heterosexuell, eftersom heteronormen fortfarande är stark i samhället.

Det framgår av respondenterna att den sociala acceptansen gentemot icke-heterosexuella har blivit mycket bättre i Sverige. Respondenterna uppgav att media har stor påverkan på samhälleliga attityder eftersom media har den makten att kunna vinkla olika fenomen. Media skulle därmed kunna vara en bidragande faktor till att den sociala acceptansen växer i samhället. Det människor är vana att se blir tillslut något ”vanligt”, något naturligt. Det som är nytt för människan och det som inte visas eller ses mycket blir något avvikande från det man normalt ser. Om media då framställer icke-heterosexuella som något naturligt så kan samhället bli vana och därmed ses icke-heterosexuella inte som något avvikande. Att andra sexuella läggningar än heterosexuell uppmärksammas kan bidra till mer kunskap och högre acceptans.

8.1 Fortsatt forskning

I denna studie har många frågor besvarats men minst lika många frågor har uppstått. Många tankar och vidare frågor har väckts under denna studie. Av intervjupersonerna har det framkommit att heteronormen är stark och att de allra flesta, inklusive icke-heterosexuella, “tar den för givet”. Genom det skapas inget ifrågasättande. Respondenterna uppgav att den indirekta diskrimineringen bland annat kan förekomma inom skolväsendet. Intressant vore då att fråga sig om skolan lär in barnen i normerna istället för det motsatta, då det för barn sällan finns en värdering i sexualitet, etnicitet etc. Det vore därmed ett intressant område att vidare studera. Frågor som kan vara av relevans att studera är om undervisningen i skolan är normkritisk? Hur arbetar skolan för att arbeta kritiskt mot heteronormen? Förs några diskussioner kring hur undervisningen framställs? Ingår andra sexuella läggningar än icke-heterosexuell i sexualundervisningen idag? Framläggs det i sådana fall som en naturlig del i undervisningen eller framställs det som något avvikande?

Referenslista

Adams, R., Dominelli, L. & Payne, M. (red.) (2009). *Practising social work in a complex world*. (2. ed.) Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Aldrich, R. (red.) (2007). *Gay: en världshistoria*. Stockholm: Natur och kultur.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Burr, V. (1995). *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.

Clow, K. A., & Olson, J. M. (2010). Conceptual-motor compatibility and homonegativity: Approaching and avoiding words associated with homosexuality. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 42(4), 222-233.

Connell, R. (2009). *Om genus*. (2., utvidgade och omarb. uppl.) Göteborg: Daidalos.

Corbett, K. (1993). The mystery of homosexuality. *Psychoanalytic Psychology*, 10(3), 345-357.

Haas, A. P., Eliason, M., Mays, V. M., Mathy, R. M., Cochran, S. D., D'Augelli, A. R., . . . Clayton, P. J. (2011). Suicide and suicide risk in lesbian, gay, bisexual, and transgender populations: Review and recommendations. *Journal of Homosexuality*, 58(1), 10-51.

Hansén, J. (red.) (2010). *Människorätt: grundbok om mänskliga rättigheter*. Stockholm: Premiss.

Hedman, N. & Oscarsson, K. (red.) (2003). *Tjejerna mot strömmen: berättelser av flator, bin och könsöverskridare*. Stockholm: Periskop.

Herek, G. M., Gillis, J. R., & Cogan, J. C. (2009). Internalized stigma among sexual minority adults: Insights from a social psychological perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 56(1), 32-43.

Josefsson, C. & Kindenberg, U. (2005). *Normer i heterofabriken*. Stockholm: NTG Fritt fram.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lundahl, P. (1998). *Lesbisk identitet*. Stockholm: Carlsson.

McWhirter, D.P., Sanders, S.A. & Reinsch, J.M. (red.) (1990). *Homosexuality/heterosexuality: concepts of sexual orientation*. New York: Oxford University Press.

Meyer, I. H. (2013). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity, 1*, 3-26.

Morgan, K. S., & Nerison, R. M. (1993). Homosexuality and psychopolitics: An historical overview. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training, 30*(1), 133-140.

Munck, J. (red.) (2014). *Sveriges rikes lag: gillad och antagen på riksdagen år 1734, stadfäst av Konungen den 23 januari 1736. Med tillägg innehållande författningar som utkommit från trycket fram till början av januari 2014*. (135. uppl.) Stockholm: Norstedts Juridik.

Norrhem, S. (2001). *Den hotfulla kärleken: homosexualitet och vanlighetens betydelse*. Stockholm: Carlsson.

Ohnstad, A. (2010). Signs, interpretation and recognition among women attracted to other women in Norway. *Nordic Psychology, 62*(4), 4-24.

Potoczniak, D. J., Aldea, M. A., & DeBlaere, C. (2007). Ego identity, social anxiety, social support, and self-concealment in lesbian, gay, and bisexual individuals. *Journal of Counseling Psychology, 54*(4), 447-457.

Rosenberg, T. (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas.

Sörberg A-M. (2005). När normen skaver - att kategorisera, sortera och normalisera. I M. Seppänen Sterky (red.). *Kärlekens pris: en antologi om homofobi och heteronormativitet*. Stockholm: Atlas.

Wellman, J. D., & McCoy, S. K. (2014). Walking the straight and narrow: Examining the role of traditional gender norms in sexual prejudice. *Psychology of Men & Masculinity*, *15*(2), 181-190.

Whitley, B. E., & Kite, M. E. (1995). Sex differences in attitudes toward homosexuality: A comment on Oliver and Hyde (1993). *Psychological Bulletin*, *117*(1), 146-154.

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1

Information om uppsatsstudie

Hej!

Vi heter Hanna Bergström och Ninni Enmark och studerar socionomprogrammet termin 6, vid Mittuniversitetet i Östersund. Vi håller på att skriva vår uppsats som kommer att handla om hur det är att vara icke-heterosexuell i förhållande till identitet och dagens rådande samhällsnormer. Vi fokuserar på frågor som bemötande och social acceptans.

Vi önskar genomföra intervjuer med 9 personer som uppfyller nedanstående kriterier:

- Kommit ut som icke-heterosexuell efter år 2004.
- Är över 18 år.

Vi kommer att följa de forskningsetiska principer som är ett krav vid denna typ av studie. Det finns fyra principer som ingår och ska kort förklara dem för dig. Det första kravet är *informationskravet*, vilket innebär att vi kommer att informera dig om vad syftet med vår undersökning är. Med *samtyckeskravet* menas att du som ska delta har rätt att bestämma över din medverkan i studien samt att du när som helst får avbryta deltagandet utan att ditt beslut blir ifrågasatt. Den tredje principen är *konfidentialitetskravet* vilket innebär att du som deltar i studien kommer vara anonym, med andra ord kommer personuppgifter aidentifieras. Det material vi samlar in kommer att förvaras så att obehöriga inte kan ta del av det, personerna ska inte kunna identifieras i vår studie. Den fjärde och sista principen är *nyttjandekravet* vilket betyder att det material som samlas in kommer endast användas för forskningsändamålet.

Vi vill gärna spela in samtalet för att underlätta dokumentationen av intervjuerna och för att underlätta vårt fortsatta arbete med uppsatsen. Det är värt att poängtera igen att när vi ska sammanställa och transkribera materialet kommer personuppgifter ändras så utomstående inte kan identifiera dig. När transkriberingen är klar raderar vi inspelningen.

Vi är väldigt tacksamma om Du som uppfyller kriterierna vill ställa upp på en intervju. Om Du har några frågor om studien eller vill delta i studien kontakta oss.

Ninni Enmark
Hanna Bergström

nien1000@student.miun.se
habe1104@student.miun.se

xxx-xxxxxxx
xxx-xxxxxxx

Tack för din medverkan - dina kunskaper och erfarenheter är viktiga för vår studie!

Bilaga 2

Samtycke till deltagande i studie

Vi som genomför denna intervju kommer följa de forskningsetiska principer som är ett krav vid denna typ av studie. Det finns fyra principer som ingår och vi ska kort förklara dem för Dig. Det första kravet är *informationskravet*, vilket innebär att vi kommer att informera dig om vad syftet med vår undersökning är. Med *samtyckeskravet* menas att du som ska delta har rätt att bestämma över din medverkan i studien samt att du när som helst får avbryta deltagandet utan att ditt beslut blir ifrågasatt. Den tredje principen är *konfidentialitetskravet* vilket innebär att du som deltar i studien kommer vara anonym, med andra ord kommer personuppgifter inte förekomma. Det material vi samlar in kommer att förvaras så att obehöriga inte kan ta del av det, personerna ska inte kunna identifieras i vår studie. Den fjärde och sista principen är *nyttjandekravet* vilket betyder att det material som samlas in kommer endast användas för forskningsändamålet. Vi vill gärna vilja spela in samtalet för att underlätta dokumentationen av intervjuerna och för att underlätta vårt fortsatta arbete med uppsatsen. Det är värt att poängtera igen att när vi ska sammanställa och transkribera materialet kommer personuppgifter ändras så utomstående inte kan identifiera dig. När transkriberingen är klar raderar vi inspelningen.

Din medverkan är viktig för vår studie, tack för Ditt deltagande!

Respondent

Jag vill på eget initiativ delta i studien och godkänner att informationen jag lämnar kommer att användas i studiesyfte.

Datum

Namnteckning

Namnförtydligande

Jag godkänner att intervjun spelas in.

Namnteckning

Studiens upphovsmän

Vi kommer att följa de forskningsetiska principer som nämnts ovan.

Datum

Namnteckning

Namnförtydligande

Datum

Namnteckning

Namnförtydligande

Bilaga 3

Intervjuguide

Bakgrund och persondata:

Ålder?

Boende?

Sysselsättning?

Civil status?

Familj?

Hur definierar du din sexuella läggning idag?

Tidigare erfarenhet av olika sexuella läggningar?

Förändring / offentliggörande:

Vad är att "komma ut" för dig?

När kom du ut som icke-heterosexuell?

Hur lång tid tog från det att du visste att du var av annan sexuell läggning än heterosexuell till att du kom ut?

Hur upplevde du att det var att komma ut som icke-heterosexuell i förhållande till vänner?

Reaktioner?

Hur upplevde du att det var att komma ut i förhållande till familj? Reaktioner?

Hur upplevde du att det var att komma ut i förhållande till samhället i stort? Reaktioner?

Upplevde du några skillnader mellan att vara tillsammans med någon av det motsatta könet och att vara tillsammans med någon av samma kön?

Känner du att du kan vara öppen med din sexuella läggning? Eller finns det situationer då du upplever att du döljer den?

Egna reaktioner:

Hur reagerade du själv på att du inte är heterosexuell?

Fanns det en osäkerhet på din sexuella läggning innan du kom ut som icke-heterosexuell?

Påverkades du av andras reaktioner på din sexuella läggning? Hur?

Samhället:

Består ditt umgänge av andra som är icke-heterosexuella?

Hur upplever du att samhället bemöter icke-heterosexuella idag?

Upplever du att det i samhället finns en stereotyp av icke-heterosexuella? Kan du i sådana fall känna igen dig?